

מסורת הש"ס

א) לקמן קיח. ע'י תרי לקמן קיט: ד"ה ארן. א) ירושל' תרומות פ"ו ה"א, א) ע'י סנהדרין קח. ד) סוכה כ"א. (פרה פ"ג מ"צ) ומוספ' פרה פ"ג ה"ב) ה) מוספ' עדות פ"ג ה"ג, ו) חולין ע"א, ו) פרה פ"ג מ"ו, ח) [נח פל"ג י"ע"ש מנה ומנה שניונים, וע"ע דברים רכה עקב פ"ג בטומאה אחרת], ט) [וע"ע בתרי' סוכה כ"א, ד"ה ומביאין, ו) [וע"ע שם כתבו יבוע לזה].

## הגהות הב"ח

א) גמ' אלא חו' והופנו הכל גמ' חו' והופנו חו': וע"ע ד"ה דרחוקי וכו'. הקדושה פסד' ואח"כ מ"ה מ"ס י"ד מבבול ר"ל ספר:

## גליון הש"ס

[בתנ"י אבל וכו' והטמא וכו', ע'י לעיל דף כח ע"כ ע"כ ד"ה מתקנתא וכו']. גמ': שחיבתא בנגד הפתח. עיי' לעיל דף ג ע"כ מוס' ד"ה אלא:

## שינויי נוסחאות

א) גי' ב"ש ממל"ש ויכ"ח סוכה. וכו"ה בנתיב לפניו ובתה"ה [וצריך להיות הפסק הנקודש אחר מכת סוכה]. ואולם הש"מ כאן והכו"ה בסוף העמ' הקדום נחמין גי' זו מרש"י: ב) ע"י תח"ט כאן וכן בנכנסת פ"ב מ"ב, ש"כ דמצינ' ניהורא לא ישיבא הכל אלא אבא גברא לילשא נקט'ה הכא. וע' בליקוט' דף קמ ע"כ מ"ס חס"ד: ג) מן החומה ל"ל. [ומצינו חומת ירושלים נחמקתן] (ש"מ, וכו'ה ברש"י: ד) כתי"ב טוסף מזה הואתה בנגד הפתח אף שריפתה בנגד הפתח: ה) אמר קרא על פרשה ברי' (ש"מ: ו) רחקה אבל לפנים ברי' אימא תתבשר קמ"ל ל"ל (ב"ש, וכו'ה בתוס'): ז) צ"ל ארץ אמאי (ש"מ: ח) צ"ל טהורה. וכן כמקו' (ש"מ: ט) על גבי הפסע (ש"מ: י) בידם, הגיעו לשילוח ירדו ומלאו עול וישבו במקומן ל"ל (ש"מ, ובכני' בכי"ח, וע"י מוס': יא) מדיקאמור איה מתי מבבול (ש"מ: יב) רחקה אבא מכלל דלא הוי ברי' (ב"מ וכו'ה ורש"י: יג) צ"ל חוץ (ש"מ: יד) צ"ל מגד (ב"ש: טו) ק"ל ורתי אלו הטיטקות ממלאין מי חטאת ומזין עליו (גליון: כא) ובבבלי (ב"מ: בב) ושרופת (ש"מכ"י: בג) כאן הס"י ומו"ה' הא אופני כולם ואין ברי' לל"ל (גירסת צ"ס), וע"י לעיל אות יב: בדף בריקה דאיצטריך קרא לפוטרה וי"ל דביין דמדאורייתא אסור לשורפה במקום טומאה דבעין שחיטה ברי' (גירסת צ"ס ש"ס: א) בוח' דמי לשעירים ויכול לקמן מתקנים משום בעולה בדולה מולדת מעלה בעלמא בדמשני מעלה עשו בפרה וירש לקיש נמי ידע וכו' והד"א: ב) צ"ל דהא מתי. [ומיעוט הכא דמתי נחמקתן (ב"ש):

## פרת חטאת פרק ארבעה עשר זבחים

**ומסן סוכב י**<sup>[א]</sup> **מסן סכיב**. שמהא גראת המתנה לשתי רוחות המזנח דהיינו ב' מתנות שהן ארבע: **טנופה והגשה**. דמנחות: **אין מנחה צבמה**. מפרש בגמ' [קט"ז:] מנא ליה: **וכיהון**. כהונה **דאפי' זר צבמת יחיד כשר: צגדי שרם**. צגדי כהונה: **ריח ניחוח**. כדאמרין בפרק בית שמיא [לעיל דף מו:]: לשם ששה דברים הוצח נוצח לשם ריח לאפוקי אברים שאללן והעלן שאין בהם משום ריח **ניחוח י**<sup>[א]</sup>: **ומחילה לדמים**. חוט הסיקרה להגדיל צין דמים העליונים לדמים המתמונים: **הומן**. שנפסלין במחשבת חוץ לומנו ומייצין על קדשים<sup>[א]</sup> משום נותר וטמא שוין בשמיהם: **גב' ממקום הכדוק לה**. לשחטה שם שאין מחמיה קצר המהום: **צדוקה היא**. לקמן מפרש פלוגתייהו: **לפנים מן החומה**. של ירושלים דכתיב זה (במדבר יט) והואיל אותה וגו': **שלא כנגד הפתח**. של היכל: **הואה**. מפרש<sup>[א]</sup> זה אל נוכח וגו': **ושרף והוה**. בשר והוה סמך ושרף: **מקום שפורשם למיטה**. מקום שנפשה יואלה צגמר פירכוסה וליילאת נפשה שלא<sup>[א]</sup> קצע לה הכתוב מקום: **לא מיעביא לחוץ י**<sup>[א]</sup> **לחומה**. שלא כנגד הפתח: **דרחוקי רחקה**. מכנגד **ה**<sup>[א]</sup> **הקדושה: ר"ל סבר ירד מצול לא"י**. ונשקעו זה עצמות הממים: **וסחסיין חלל**. שאם יש קצר ממסיק החלל ושוב אין טומאה צוקעת למעלה מן<sup>[א]</sup> החלל אבל טומאה לזאה צוקעת ועולה עד לרקיע <sup>[א]</sup>: **ומגדלוס שם צניהס לפרה**. דמשום **א**<sup>[א]</sup> דמטמאין את הכהן השורף את הפרה מפני הדדוקים עשו זה שאר מעלות הרבה שאין אחיו הכהנים נוגעין צו כל שצעת ימי פרישתו והוא<sup>[א]</sup> חלו מיעוקות נוגעין צו ומזין עליו: **ועל גציהן דלפוט**. להפסיק צין המיעוקות לקרקע שלא יאחילו על קצר המהום צלכתם למלאות מים חיים לקידוש מן השילוח. אלא<sup>[א]</sup> לאו כולה צדוקה היא: **ומפוט של אכן**. שכל מעשה פרה בכלי גללים **בכלי כא**<sup>[א]</sup> אכנים שאין מקצלים טומאה כדאמר טעמא בשמעמא קמייתא **דסדר יומא** (דף צג:). **מעלה עשו צפרה**. משום קולא דאקילו זה משום דדוקין שהיו אומרים צמוערי משם היתה נעשית והיו מטמאין את הכהן ומטבלין אותו ושרפה<sup>[א]</sup> טבול יוס עשו זה מעלות אחרות דלא לזלזלו זה ומיהו אם שחטה במקום שאין צדוק לה לא מייפסלא צהכי **דכל א"י צדוקה היא: איה מסי מצול**. שנמלאים בשאר מקומות וכאן אינן נמלאין: **איה הרוגי נצודנאלר**. שהרג זה<sup>[א]</sup> והופנו כולם ואין אחד מצוי זה על כרחינו צדוקה היא: נהי

דחגיגה (דף כה). אהל זרוק לא שמה אהל סצר כר' יהודה דאמר צריש הישן (סוכה דף כ"א). לא היו מציאין דלתות אלא שוורים שכריסן רחבה והתם טעמא משום דכתיב קרא (איוב י) ובעצמות וגידים תסוככני אע"ג דצעלמא אהל שאינו עשוי צדי אדם לא שמה אהל ומיהו רבי יהודה ודאי סצר שמה אהל דהא קא אמר טעמא מפני שדעמו של מיעוק גסה עליו: **ומלראו** וע"ז וישבו במקומן. קאת תיממה מה מועיל צמיעוקות דסוף סוף צעינן איש צשעת קידוש שנותנין האפר צמים או צשעת הזאה לרבי יהודה או לרבנן כדמוכח בפרק טרף בקלפי<sup>[א]</sup> (יומא דף מ"ג). <sup>ו</sup>: **מולעה** עשו בפרה. ר"ל נמי ידע דמעלה עשו אלא דאי לא ירד מבול לא"י אין ראי לעשות מעלה זו ומיהו קאת קשה דלא מודה רבי יוחנן דמתו צהכלא כדלקמן: **מדקאמבר** איה מתי מבול מבצ"ר ד"א הוו. תיממה דלרבי יוחנן גופיה מקשי ליה הכא<sup>[א]</sup> דמתו צהכלא:

## ק"ג. פרק ארבעה עשר זבחים

**חוץ ממקום הכדוק לה**. קסצר דצעי צדיקה משום דירד מבול לא"י תיממה וכי מדאורייתא צעי צדיקה<sup>[א]</sup> וי"ל דלילטריך קרא (שלא) לשרפה במקום טומאה דאסור מדאורייתא דצעי' שחיטה ושריפה במקום טהור כשריפת פרים דלימקוש אהדדי כדמשמע לעיל בסוף טבול יוס (דף ק"ה): ואם תאמר אמאי לא מייחייב משום חוץ כששחטה חוץ למקומה כיוון דמייממה היא וראויה לשאר קרצנות כדאמרין בפרק שני שעירי (יומא דף כ"ג): צבי שעירי יוס הכפורים ששחטן בחוץ דחייב על שניהם הואיל וראויין לשעיר הנעשה בחוץ ויש לומר דלא דמי<sup>[א]</sup> דיכול לשנותם דאין עליהם קריאת שם עד שעת הגרלה ועוד דאין קרבן<sup>[א]</sup> שמהא פרה זו ראויה דאי לשלמים אין שלמים צניצור ועוד דפהי קשי צדק צבית היא ואין יכול לשנותה בקדשי מוצח:

**שנאמר ושחט והוה מזה הזאה בנגד הפתח וכו'.** יש ספרים דגרסי' ושרף והוה<sup>[א]</sup> וכן משמע מדמיימתי עלה מפלוגתא דרבי יוחנן ור' אושעיא ומיהו אפי' גרסינן הכא ושחט והוה ניחא דמשמע ליה דאי מקשינן שריפה להזאה ה"ה שמיטה: **אבל צנים מן החומה דקרובי קרבה אימא תתבשר קא משמע** אן. דפסולה משום דצניא חוץ לשלש מחנות: **לא ירד מבול לא"י**. תיממה והכתיב (צבאש"י ז) ויכסו כל ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים וצבארשית רצה<sup>[א]</sup> אמרינן דר' ישמעאל צ"ר יוסי וצבמי אחד היו הולכין צדקך פירוש צהמי שומר צהמות אמר להון ההוא כותאה איתו צלוי' על טורא גריזים דלא נחית עליה טופנא אמר אותו צהמי לפני ר' ישמעאל צ"ר יוסי רבי מן לי רשות להשיב לו משוזה א"ל השצ א"ל הר גריזים תחת כל השמים הוא א"ל ה ולא כתיב ויכסו כל ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים קרא עליו ולא ר' ישמעאל צ"ר יוסי רבי מן לי רשות להשיב לו משוזה א"ל השצ א"ל הר גריזים תחת כל השמים הוא א"ל ה ולא כתיב ויכסו כל ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים קרא עליו ולא יהיה כך עקר ועקרה וצבהמתך אפי' צהמתי שצך לא יתעקר מן המשוזה ושמה י"ל דויכסו כל ההרים היינו ששלט הצל המבול בכל מקום כדאמרין לקמן דמתו צהכלא ואותו כומי היה ר"ל שלא היה שם לא הצל ולא שום דבר אי נמי לאותו כומי נכסונו לדחות בקס וקרא (להכא) ל"ק דצמקוס שירד מבול התם קאמר שנכתסו ההרים: **ומביאין נשים עוברות ויו"דות שם**. אף על פי שהמיעוקות טמאין צנדה ויולדת לא היו חוששין אלא לשמרם מטומאת מת דצעי הזאה ומטומאה היוצאה מגופן כגון בעל קרי<sup>[א]</sup>: **ועל גביהן דלתות**. מאלן דאמר צפ' קמא דגיטין (דף מ:)

וצניזר פרק כ"ג (דף נ"ה). וצפ' בכל מערבין (שחיצין דף ל:). וצפ' בתרא דחגיגה (דף כה). אהל זרוק לא שמה אהל סצר כר' יהודה דאמר צריש הישן (סוכה דף כ"א). לא היו מציאין דלתות אלא שוורים שכריסן רחבה והתם טעמא משום דכתיב קרא (איוב י) ובעצמות וגידים תסוככני אע"ג דצעלמא אהל שאינו עשוי צדי אדם לא שמה אהל ומיהו רבי יהודה ודאי סצר שמה אהל דהא קא אמר טעמא מפני שדעמו של מיעוק גסה עליו: **ומלראו** וע"ז וישבו במקומן. קאת תיממה מה מועיל צמיעוקות דסוף סוף צעינן איש צשעת קידוש שנותנין האפר צמים או צשעת הזאה לרבי יהודה או לרבנן כדמוכח בפרק טרף בקלפי<sup>[א]</sup> (יומא דף מ"ג). <sup>ו</sup>: **מולעה** עשו בפרה. ר"ל נמי ידע דמעלה עשו אלא דאי לא ירד מבול לא"י אין ראי לעשות מעלה זו ומיהו קאת קשה דלא מודה רבי יוחנן דמתו צהכלא כדלקמן: **מדקאמבר** איה מתי מבול מבצ"ר ד"א הוו. תיממה דלרבי יוחנן גופיה מקשי ליה הכא<sup>[א]</sup> דמתו צהכלא:

## עין משפט ונר מצוה

יד א ב מיי פ"ד מהל' פרה אלומה ה' ה:
בו ג ד מיי פ"ב שם הל"ו:

## תורה אור השלם

- ונתתם אותה אל אלקיך הבחן והוציא אותה אל מחוץ למחנה וישחט אותה לפניך ולקח אלקיך הבחן מדימה באצבעו והזה אל בבה פני אהל מועד מקדוק שבע פעמים: במדבר יט, ג-ד
- ושרף את הפרה לעיניו את ערד ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישרף: במדבר יט, ה
- כן אדם אמר לה את ארץ לא מטקירה היא לא גשמה ביום זמנ:

## מוסף רש"י

ורביוהן. שהיו כשר זה להתחילה (לעיל מ:) מפני קבר התהום. כל שם קבר התהום וטומאת התהום שצ"ס לשון ספק הוא, מהיום שאינו גלוי, מפני קבר התהום שכל העיר היו מטופקין שמה י שם קבר ואין לו למת חלל טפח, וטומאה שהיא לזאה צוקעת ועולה לרקיע, לכן היו טולין אותו ע"ג כיסין, שאפילו יש שם קבר מתחת הרי חלל מפקסין ומביאין נשים מעוברות ברי'. משום ההיא דתנן (פרה פ"ג מ"ז) מעמאין היו את הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו מיד, להזיח מלגן של דדוקין שהיו אומרים מצמורי שמה היתה נעשית, וכוין דטבול יוס כשר צפרה עשו זה מעלות הרבה כדי שלא יחלזו על מקט כל מעשה פרה בכלי גללים וכלי אכנים וכלי אדמה שאין מקלין טומאה, והכין השורפה היקויקויו לפרישת שבעת ימים ואין אחיו הכהנים נוגעין צו, כדאמרין בפ"ק צימא (דף כג). ואמר מר מוזן עליו כל שצפה ותקטן שיהו מיעוקות הללו ממלאין לו מים לקדש צכן מן מטמא, ומשום מעלה תקטן שהיו טהורים מכל טומאה, ובמסופא שניט עד שהיו צני ז' וצני ח' שנים מגדלין אותן ולא יומר, שלא ראו קרי: ומביאין שוורים. כשהיו חוצים ללך ולמלאות מים חיים מן השילוח: ורפוסות של אבן בידן. שכל מעשיה היו בכלי אכנים כדפרשיות: ומלאו. קסצר הא מנא מילוי בעינן ולא שישלש בחבל (סוכה כ"א):